

MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

DEPARTAMENT UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. +48 22 661 17 38, fax +48 22 661 17 36
www.mrips.gov.pl;

Warszawa, 4 listopada 2020 r.

DUS-II.055.10.2020.KP

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870) zawiadamiam, że Pana petycja z dnia 30 lipca 2020 r., dotycząca „*zaniżonych emerytur kobiet i mężczyzn rocznik 1953 i inne sposoby zaniżania emerytur poprzez fikcyjne zawyżanie trwania życia emeryta*”, została rozpatrzona negatywnie.

Uzasadnienie

Petycja Pana, która wpłynęła do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w dniu 17 sierpnia 2020 r. „*w sprawie niekonstytucyjności art. 33 i niespójności Kodeksem Cywilnym art. 744 kc wymagalności wynagrodzenia i art. 140 kc prawa do własności zgromadzonego kapitału emerytalnego w ZUS*”, zawiera postulat dokonania zmian w przepisach regulujących sposób ustalania wysokości emerytur w odniesieniu do osób urodzonych po 1948 r.

Zawarto ponadto propozycję, aby Zakład Ubezpieczeń Społecznych „*wyplacał zgromadzony kapitał emerytalny na koncie indywidualnym ubezpieczonego Polaka oraz wyrównał straty wynikłe ze sztuczek obliczeniowych*”.

Na wstępie należy wskazać, że obowiązujący do końca 1998 roku powszechny system emerytalny był tzw. systemem zdefiniowanego świadczenia. Jednolita składka na ubezpieczenie społeczne nie była potrącana z wynagrodzeń pracowników. Stanowiła określony procent funduszu płac i była opłacana wyłącznie przez pracodawcę z jego środków. Organy rentowe nie prowadziły więc indywidualnych kont ubezpieczonych.

Dopiero począwszy od dnia 1 stycznia 1999 r., a więc od wejścia w życie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 266, z późn. zm.), każda osoba ubezpieczona posiada konto w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, na którym ewidencjonowane są składki - w tym na ubezpieczenie emerytalne, finansowane w równych częściach przez pracownika i pracodawcę.

Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, powołany do realizacji zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych, jest państwowym funduszem celowym, stanowiącym wyodrębniony

rachunek bankowy (art. 51 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Przychody tego funduszu pochodzą nie tylko ze składek finansowanych w równych częściach przez ubezpieczonych i pracodawców (art. 16 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), ale również z corocznych dotacji budżetowych (art. 52 tej ustawy). Zasoby Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) stanowią więc własność państwową (Skarbu Państwa).

Powszechny system zabezpieczenia emerytalnego w Polsce został skonstruowany w oparciu o zasadę solidarności międzypokoleniowej i co do zasady, jest systemem repartycyjnym. Oznacza to, że składki emerytalne osób pracujących nie są gromadzone, nie są też inwestowane i pomnażane, jak ma to miejsce w systemie kapitałowym. Są wykorzystywane wyłącznie w procesie obliczania wysokości przyszłej emerytury danego ubezpieczonego. W razie jego śmierci - niezależnie od tego, czy zmarły pracował, czy też pobierał emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy - uprawnieni członkowie rodziny, spełniający ustawowe warunki, mogą uzyskać rentę rodzinną, która będzie obliczona jako odpowiedni procent świadczenia, jakie przysługiwałoby zmarłemu (emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy).

W nowym systemie emerytalnym, określonym przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, z późn. zm.), który generalnie obejmuje wszystkie osoby urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r., prawo do emerytury zostało uzależnione jedynie od przesłanki wieku.

Emerytura dla tych osób ustalana jest według nowych zasad. Stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego.

Podstawę obliczenia emerytury tworzy:

- kwota zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne, zewidencjonowanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury - z uwzględnieniem ich waloryzacji oraz
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego.

Na wysokość emerytury ma zatem wpływ wysokość kapitału początkowego ustalonego za okresy składkowe i nieskładkowe przebyte przed 1 stycznia 1999 r. oraz wysokość składek na ubezpieczenia emerytalne, opłaconych za okresy przebyte po 31 grudnia 1998 r.

Tablice trwania życia, o których mowa w art. 26 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - uwzględniające średnie dalsze trwanie życia, wspólne dla kobiet i mężczyzn, wyrażone w miesiącach dla wieku ubezpieczonego - ogłasza corocznie w terminie do 31 marca Prezes Głównego Urzędu Statystycznego w Monitorze Polskim, w formie komunikatu. Stanowią one podstawę do obliczenia emerytur ustalanych na wnioski zgłoszone od 1 kwietnia do 31 marca następnego roku kalendarzowego.

Jeżeli wniosek o emeryturę zostanie złożony w miesiącu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego lub wcześniej, średnie dalsze trwanie życia ustala się na dzień osiągnięcia tego wieku. Jeśli natomiast wniosek zostanie złożony po miesiącu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, stosuje się - w zależności od tego, co jest korzystniejsze dla osoby zainteresowanej - tablice trwania życia obowiązujące w dniu złożenia wniosku o emeryturę albo w dniu osiągnięcia wieku emerytalnego.

Pańska petycja jest petycją indywidualną. Podniesione w niej zarzuty stanowią jedynie jednostronnie korzystną polemikę z prawidłowymi ustaleniami organu rentowego w Pańskiej sprawie. Nie zawiera natomiast żadnego uzasadnienia wprowadzenia ewentualnych zmian do obowiązującego systemu emerytalno-rentowego.

W związku z wyjątkowo liczną korespondencją, kierowaną do Ministerstwa w sprawie - Pana zdaniem - nieprawidłowości funkcjonujących w obowiązującym od 1 stycznia 1999 r. systemie emerytalnym należy podkreślić, że emerytura jest pochodną zarobków uzyskiwanych w całym okresie aktywności zawodowej. Mechanizm ustalania wysokości emerytury powoduje, że im dłuższe jest dalsze trwanie życia na emeryturze, tym świadczenie emerytalne jest niższe.

Zasada ta podlega konstytucyjnej ochronie. Tę zasadę współzależności między wysokością składek i długością okresu ich opłacania, a wysokością emerytury potwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 22 czerwca 1999 r. (sygn. K 5/99) uznając, że *„wysokość świadczeń nie powinna nadmiernie odbiegać od wkładu ubezpieczonego w tworzenie funduszu ubezpieczeń społecznych”*.

W myśl art. 190 pkt 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne.

Z pisma Zakładu Ubezpieczeń Społecznych znak: 992700/611/842/2020-CER, skierowanego do Pana w dniu 8 maja 2020 r. wynika, że sprawa obliczenia wysokości emerytury przyznanej od 17 marca 2018 r. (tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego) była przedmiotem postępowania odwoławczego. Zgodność działań organów rentowych z obowiązującymi przepisami w Pańskiej sprawie potwierdził zarówno Sąd Okręgowy w Opolu, jak i Sąd Apelacyjny we Wrocławiu.

Jak stanowi art. 365 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575) - prawomocny wyrok sądu wiąże nie tylko strony i sąd, który go wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, w tym Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Odnosząc się do wspomnianych w petycji przepisów Konstytucji RP należy zauważyć, że źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są m.in. ustawy (art. 87 ust. 1 Konstytucji RP), których przepisy decydują o formach i zakresie świadczeń (art. 67 ust. 1). Są to akty prawne wiążące wszystkich, zarówno organy państwowe, jak i obywateli, a więc konstytucyjnym obowiązkiem każdego jest poszanowanie prawa i jego przestrzeganie (art. 83).

W myśl art. 67 ust. 1 Konstytucji RP - obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego, natomiast zakres i formy tego zabezpieczenia społecznego określa ustawa. Z przywołanego przepisu jednoznacznie wynika, iż prawo do emerytury uzależnione zostało jedynie od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Reformując system emerytalny kierowano się zasadą równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, o czym stanowi art. 2a ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Na gruncie przepisów emerytalno-rentowych zasada ta dotyczy stosowania wobec określonego kręgu osób takich samych rozstrzygnięć nie tylko w zakresie warunków objęcia systemem ubezpieczeń, ale również nabywania uprawnień do świadczeń oraz ustalania ich wysokości.

Natomiast przechodząc do kwestii zmiany sposobu określania przez Główny Urząd Statystyczny średniej długości dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn należy wyjaśnić, że zgodnie z art. 23 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 443, ze zm.) centralnym organem administracji rządowej, właściwym w sprawach statystyki, jest Prezes Głównego Urzędu Statystycznego. Nadzór nad Prezesem GUS sprawuje Prezes Rady Ministrów.

Obowiązujące przepisy nie upoważniają więc Ministra Rodziny i Polityki Społecznej do zmiany uregulowań zawartych w ustawie o statystyce publicznej.

Tym samym stwierdzić należy, że resort rodziny i polityki społecznej nie planuje podejmowania inicjatyw legislacyjnych w proponowanym przez Pana zakresie.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z poważaniem

Eliza Wiśniewska

*Zastępca Dyrektora
Departamentu Ubezpieczeń Społecznych*